

EL JACIMENT TARDOANTIC DE CAN ROQUETA/ TORRE-ROMEU (SABADELL, VALLÈS OCCIDENTAL). UN EXEMPLE D'ASSENTAMENT RURAL

Can Roqueta, tardoantiguitat, assentament, rural, periple.

Noemí Terrats*

En el presente artículo damos a conocer los primeros resultados correspondientes al asentamiento de época tardoantigua localizado en el yacimiento de Can Roqueta/Torre-romeu (Sabadell, Vallès Occidental, Barcelona). Se trata de un asentamiento formado por un total de 75 estructuras construidas mayoritariamente con materiales peribles, los cuales sirven para ejemplificar la estructuración de un núcleo de carácter rural perteneciente a una comunidad de pequeño-mediano tamaño.

Can Roqueta, tardoantigüedad, asentamiento, rural, peribles.

By this paper we introduce the first results concerned to a new Late Antiquity settlement, placed in the archaeological site of Can Roqueta/Torre-romeu (Sabadell, Vallès Occidental, Barcelona). In this archaeological site they were found 75 structures, mainly done by non-preserving material. This structures serve to exemplificate how a rural settlement, belong to a small-medium sized community, runs.

Can Roqueta, Late Antiquity, settlement, rural, non-preserve materials.

Dans cet article, nous faisons connaître les premiers résultats correspondants à un nouveau établissement de l'Antiquité tardive, localisées dans le gisement de Can Roqueta / Torre-romeu (Sabadell, Vallès Occidental, Barcelone). Il s'agit d'un gisement formé par un total de 75 structures réalisées dans leur majorité avec des matériaux périssables, lesquels servent d'exemple de structuration d'un noyau à caractère rural appartenant à une communauté de taille petite à moyenne.

Can Roqueta, Antiquité tardive, établissement, rural, périssables.

L'objectiu d'aquest article és donar a conèixer els primers resultats corresponents a la troballa d'un nou assentament d'època tardoantiga localitzat en el jaciment de Can Roqueta/Torre-romeu (Sabadell, Vallès Occidental)¹. Aquest assentament es troba constituït per un total de 75 estructures arqueològiques, les quals serveixen per exemplificar l'estructuració d'un nucli rural construït amb materials peribles. El jaciment de Can Roqueta/Torre-romeu ocupa 98.446m² i se situa al sud-est del municipi de Sabadell, concreta-

ment a l'est del barri de Torre-romeu, desenvolupant-se de forma paral·lela al carrer de Sau i a l'antic camí de la Salut o carretera de Ripollet a Castellar. (Fig. 1)

La present intervenció, de caràcter preventiu, ha permès localitzar un total de 270 estructures arqueològiques que testimonien l'amplia diacronia de les ocupacions en aquest sector, amb evidències adscrites a l'horitzó del neolític antic postcardial, bronze inicial, bronze final, primera edat del ferro i l'antiguitat tardana².

* Arqueòloga

1.- La intervenció arqueològica es va realitzar entre el 27 de maig del 2002 i el 13 de març del 2003. Els treballs científics van ser encarregats a l'empresa Arqueolític, S.L., sota la direcció tècnica de les arqueòlogues M. Oliva i N. Terrats. El cost de la intervenció va anar a càrrec de la promotora VIMUSA, i en tot moment es va comptar amb la col·laboració de la constructora Vias y Construcciones S.A., Tanmateix assenyalarem que els treballs van ser coordinats pel Museu d'Història de Sabadell.

2.- El jaciment de Can Roqueta/Torre-romeu forma part de l'anomenat paratge arqueològic de Can Roqueta, indret on fins al moment s'han documentat al voltant de 2500 estructures arqueològiques amb un ampli ventall cronològic que abarca des de la prehistòria fins a l'època medieval, amb especial incidència d'estructures datables a l'edat del bronze. La zona de Can Roqueta apareix catalogada a l'Inventari de Patrimoni Arqueològic del Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, i contemplada en el Pla Especial de Pro-

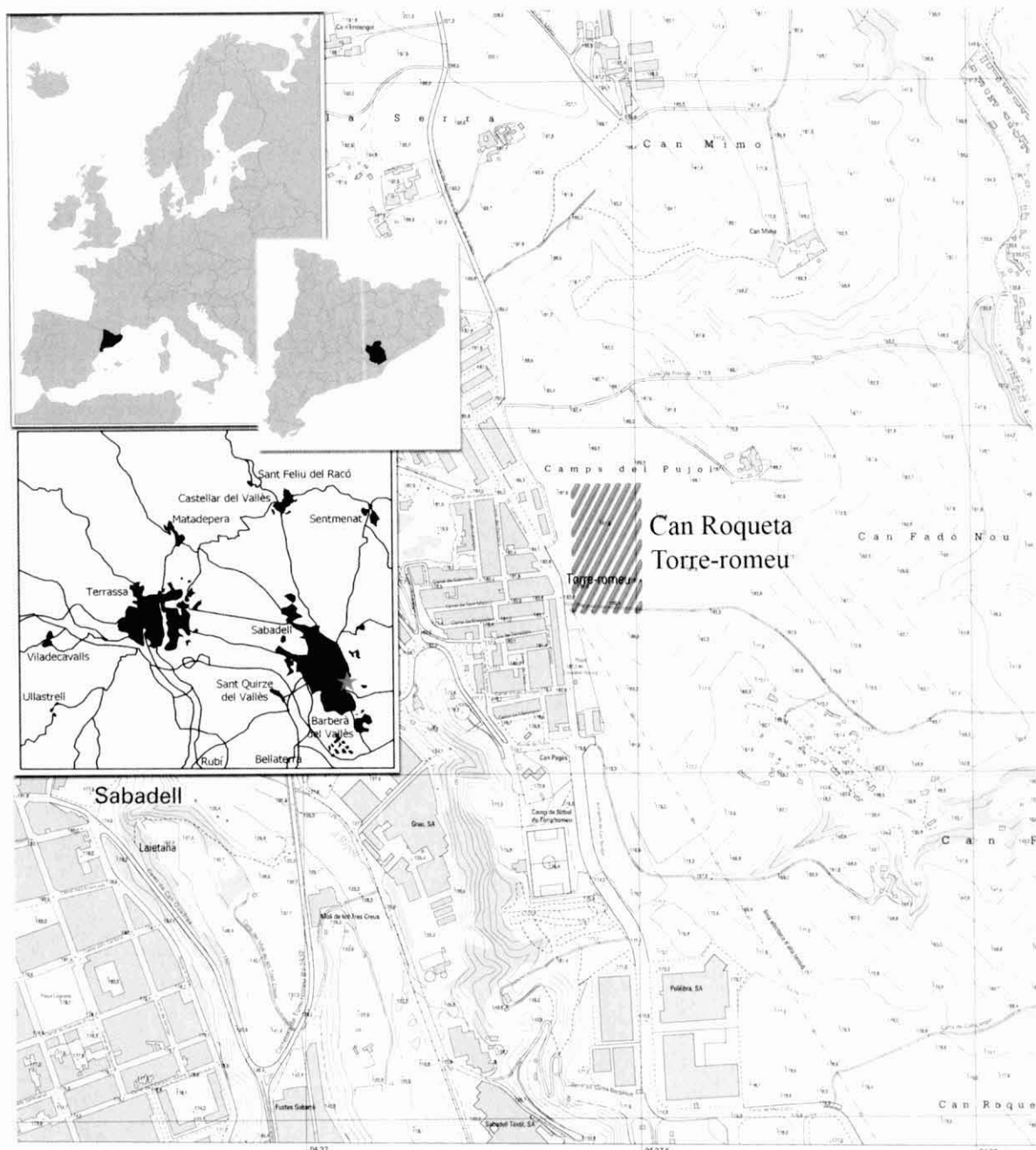

Figura 1. Plànol de situació del jaciment. (Planimetries O. Vicente)

El paisatge on s'inscriu el jaciment apareix definit a l'est per la Serra de Sant Iscle o de la Salut, i a ponent pel riu Ripoll. Aquest paisatge es troba constituït per una planície modelada pels agents naturals, amb turons de poca altitud que no superen els 200 m, serres d'escàs recorregut, valls de poca fondària i diversos cursos d'aigua. Les dades arqueològiques recuperades en diferents intervencions testimonien com el nínxol ecològic deuria estar format principalment per boscos d'alzinar (*Quercetum ilicis galloprovinciale*) i un sotabosc ric en espècies arbustives, així com comunitats de ribera

integrades per boscos d'oms (*Ulmus sp.*). La fauna potencial associada a aquestes espècies vegetals deuria estar composta per suïds, caníds i lepòrids entre d'altres. Tanmateix cal tenir present les àmplies possibilitats de subsistència que presenten el riu Ripoll i la seva riba: aigua, pastures, cacera i recursos minerals entre d'altres. El panorama ecològic resultant defineix un espai molt fèrtil, amb gran quantitat de recursos naturals que haurien afavorit l'ocupació i explotació d'aquest indret ja desde la prehistòria i fins als nostres dies (Carlús/Terrats 2003).

DESCRIPCIÓ DE LES ESTRUCTURES

El conjunt d'estructures tardoantigues es localitzen al bell mig del jaciment, emplaçades en una suau carena, a 185 msn, i distribuïdes en un espai de 10.000 m². (Fig. 2)

El subsòl corresponent a aquest indret apareix format per sediments al·luvials d'argiles, llimoses o sorrenques, de tonalitats vermelloses, així com per graves i gravetes de matriu sorrenca i de còdols rodats de quars, lidita, fragments granítics entre d'altres, materials pertanyents al quaternari (Rojas/Vilaplana 2000).

Les estructures es troben excavades en el nivell geològic, tret de quatre dipòsits *lacus* construïts en positiu. Totes les estructures estan afectades per processos erosius i d'antropització, sent el seu estat de conservació força variable. En aquest aspecte, les cabanes són les estructures que es troben més malmeses, mentre que la majoria de sitges solen conservar més de la tercera part de la seva secció.

Quant a la distribució espacial de les estructures tardoantigues, una acurada observació permet distingir tres subagrupacions desenvolupades en direcció sud-nord (Fig. 3). Les dues primeres agrupacions

presenten més densitat d'estructures que no pas la tercera agrupació situada més al nord, punt on l'assentament s'extingeix. Anotem la localització de quatre estructures aïllades que se situarien en l'extrem nord, aquestes apareixen separades les unes de les altres per força distància. Les estructures es barregen en un mateix espai, independentment de la seva funcionalitat, de manera que no es pot parlar de zonificació de l'espai, només en el cas del forn (E298, E300) i de la cabana (E187), s'aprecia una certa llunyania respecte a les altres estructures. Pot ser la seva situació espacial respon a un ús comunal d'aquestes. Així mateix, cal assenyalar la presència d'un o dos *lacus* en cadascuna de les concentracions, envoltats per sitges i cubetes amb les quals, molt possiblement, haurien funcionat de manera sincrònica.

Funcionalment distingim entre els següents grups d'estructures:

estructures d'emmagatzematge.

estructures d'hàbitat, associades amb l'hàbitat o amb el manteniment de la comunitat.

estructures destinades a activitats de producció o de transformació de productes.

Figura 2. Vista aèria d'un dels dipòsits envoltat per fosses d'emmagatzematge. (Autores: M. Oliva, N. Terrats)

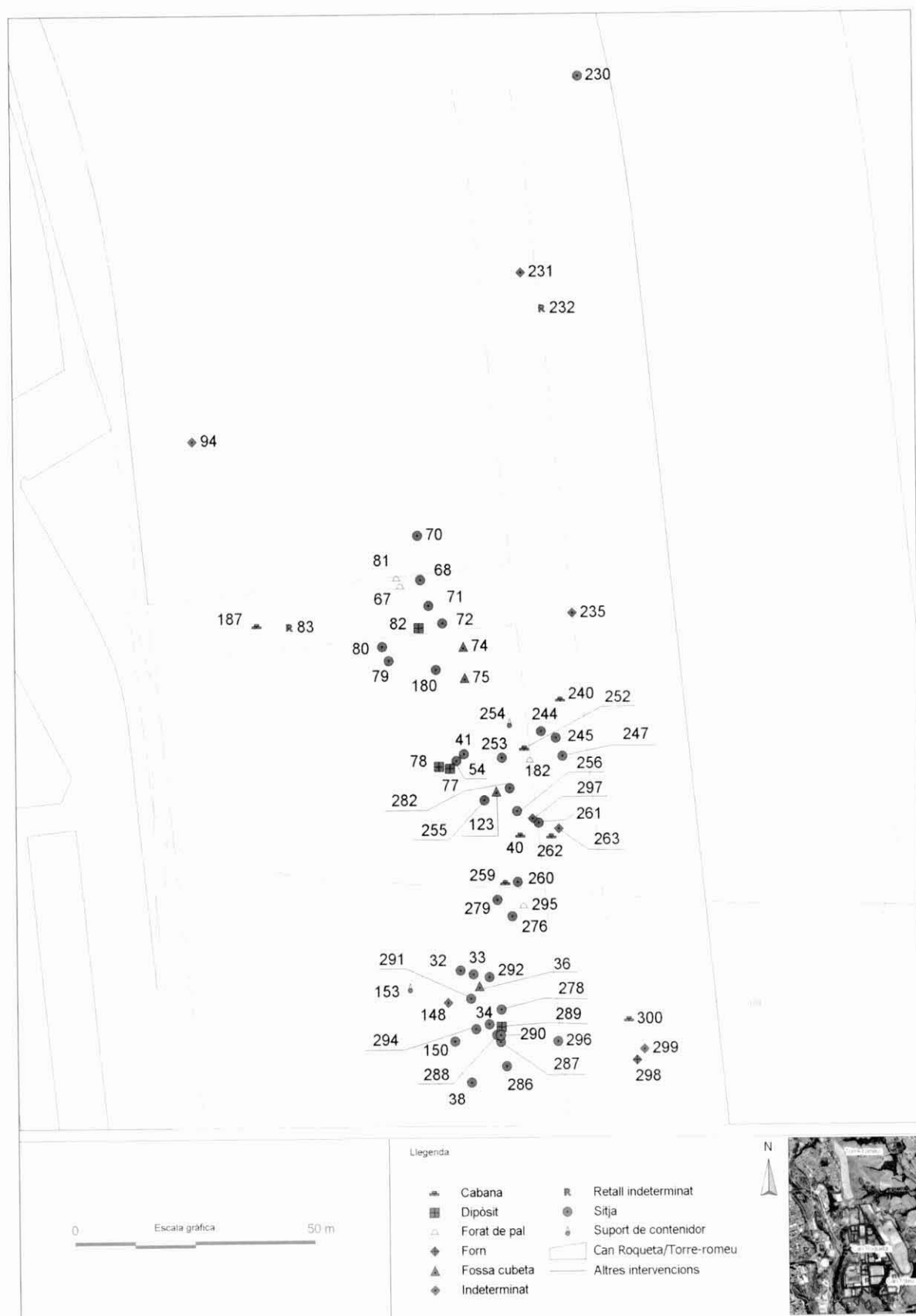

Figura 3. Distribució espacial de les estructures. (Planimetries O. Vicente)

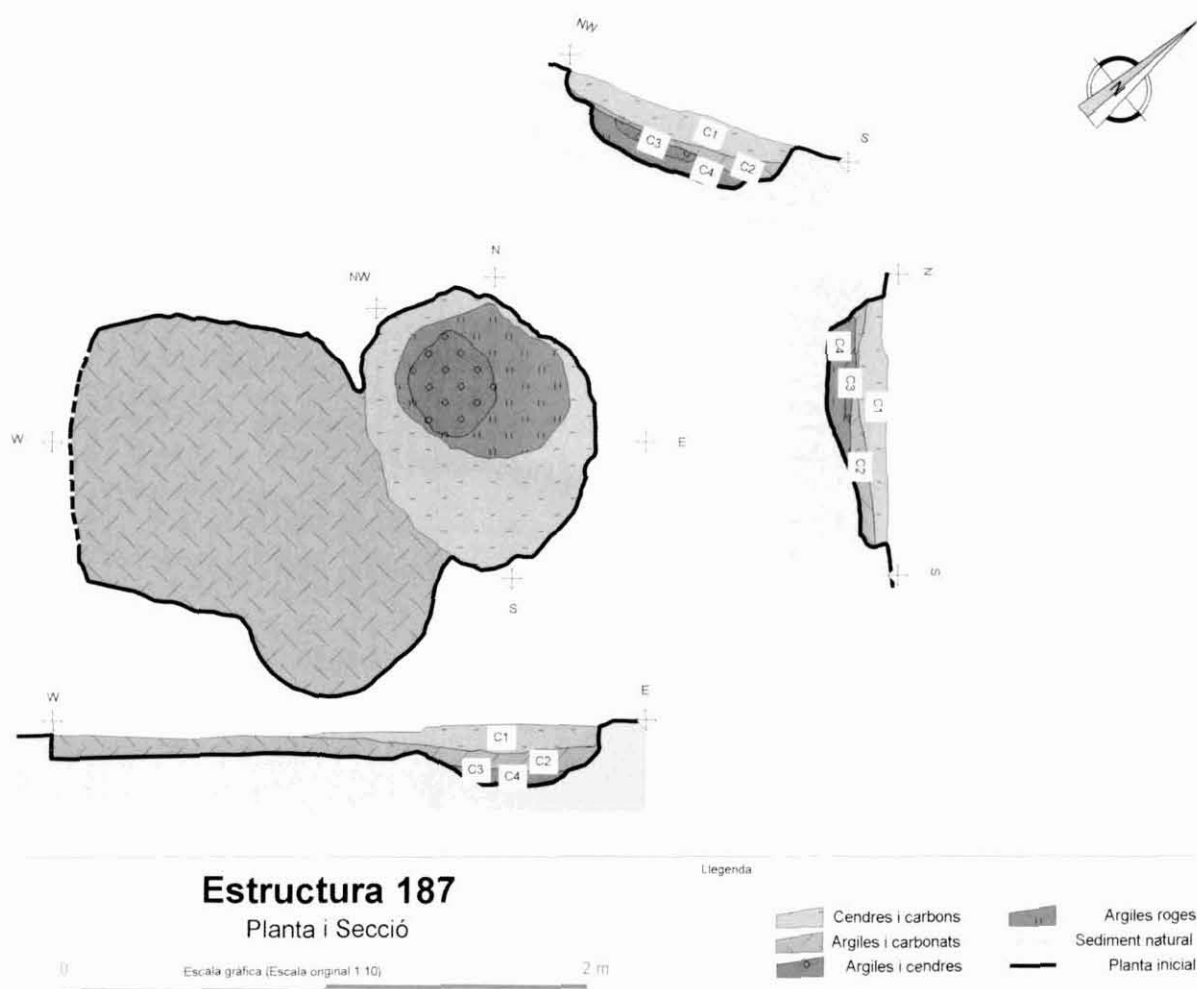

Figura 4. Planta i seccions de l'E187. (Planimetries O. Vicente)

1. ESTRUCTURES D'EMMAGATZEMATGE

Les estructures d'emmagatzematge estan formades per sitges, cubetes i estructures que possiblement hagin tingut una funció com a suport de contenidors.

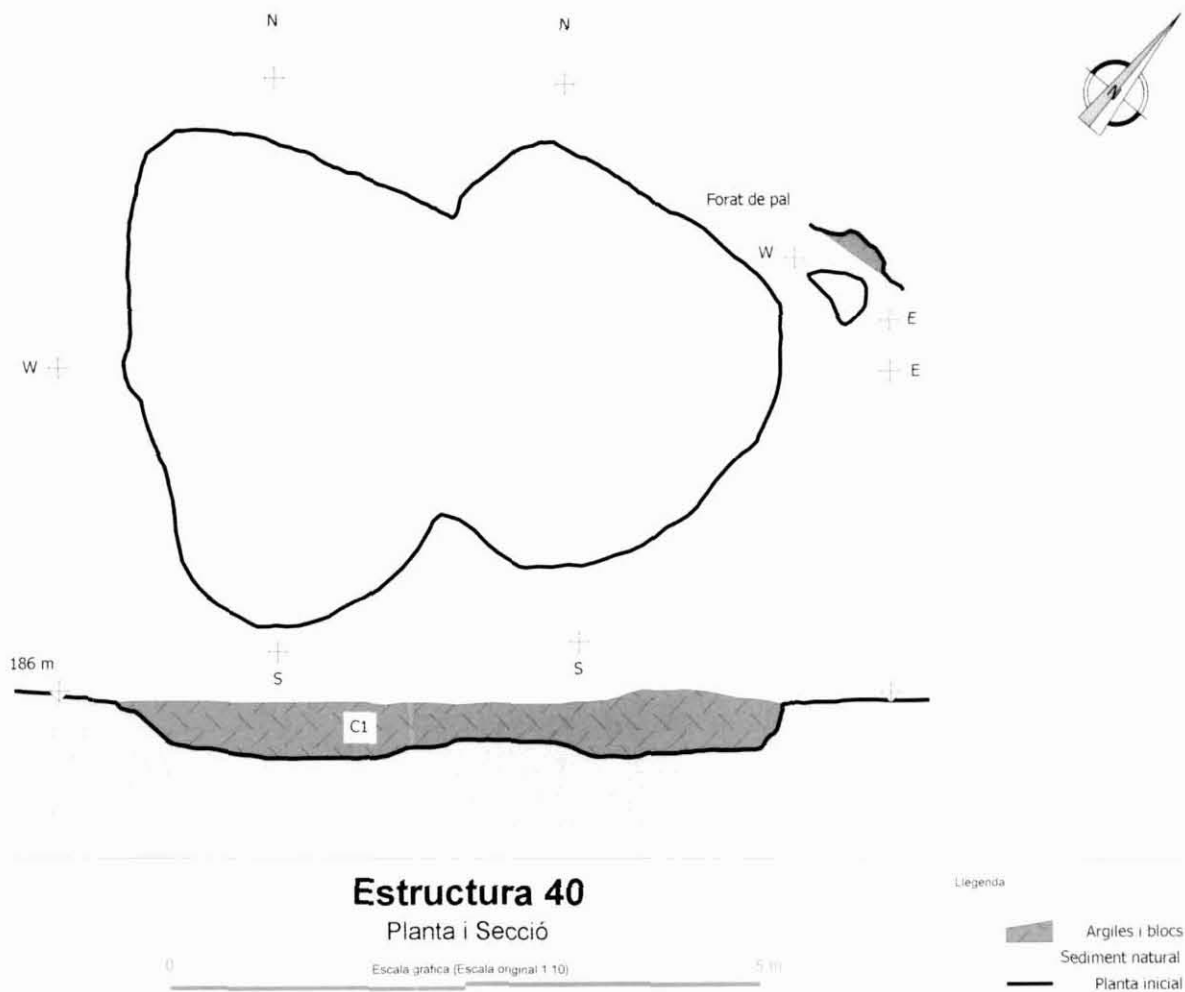
Les sitges són les estructures d'emmagatzematge majoritàries, havent-se localitzat un total de 48 sitges destinades a la contenció d'excedents a mig i llarg termini. El tipus d'estrat geològic en què estan excavades afavoreix la proliferació d'aquest tipus d'estructures, ja que no es requereix cap tipus de preparació per a les parets de les mateixes, d'altra banda, la suau pendent on es situa l'assentament el converteixen en un lloc idoni per al seu emplaçament.

En general, es tracta d'estructures de seccions globulars (47%) o troncocòniques (32.2%), encara que també s'hi registren seccions cilíndriques (14.7%) i cúbiques (5.8%) però ja en menor quantitat. Les seves dimensions són variables, assolint fondàries màximes conservades de 1,64 m, mentre la seva capacitat oscil·la entre 717 i 1775 litres.

En determinades ocasions s'ha pogut localitzar, emplaçada a la base, la tapadora que hauria servit per a segellar la boca l'estructura. Es tracta de lloses de pedra més o menys retallades, amb diàmetres que no acostumen a superar els 60 cm. El fet que aquestes tapadores es localitzin com a part dels nivells de colmatació, testimonien la funció secundària d'aquestes sitges com abocadors de deixalles un cop aquestes van perdre la seva funció primària com a contenidors d'excedents.

Gran part de les sitges apareixen colmatades amb un únic nivell d'argiles que acostuma a ser força estèril. El material recuperat està bàsicament constituït per restes ceràmiques i material constructiu molt rodat. La presència de fauna és força notable en comparació a les altres restes recuperades, així mateix, també es documenten restes de vidre i metalls en menor quantitat.

Entre les estructures d'emmagatzematge es documenten 6 cubetes. Aquestes es caracteritzen per la seva escassa fondària i per presentar un diàmetre

218

Figura 5. Planta i secció de l'E40. (Planimetries O. Vicente)

superior més ample que el diàmetre inferior. De difícil atribució funcional, les cubetes podrien estar relacionades amb l'emmagatzematge d'excedents a curt termini, possiblement destinats al consum familiar, no obstant no es descarta que poguessin estar destinades a l'estocatge d'altres elements: fusta, farratge...

Com a possibles suports de contenidors s'han identificat dues estructures que presenten planta circular, d'entre 50 cm i 80 cm, fons còncav i parets divergents. La fondària és escassa, ja que no superen els 33 cm. Molt possiblement haurien estat destinats a fer de suport de dolis.

2. ESTRUCTURES D'HÀBITAT, ASSOCIADES AMB L'HÀBITAT O AMB EL MANTENIMENT DE LA COMUNITAT

L'ocupació tardoantiga de Can Roqueta/Torre-romeu ha permès registrar 7 estructures identificades com a cabanes³. El fet que aquest tipus d'estructures hagi perdut la seva part aèria i que la part soterrada o excavada al subsòl acostumi a ser d'escassa potència fa que la seva interpretació funcional sigui força complexa. Les cabanes documentades a l'assentament de Can Roqueta/Torre-romeu es caracteritzen per la seva simplicitat formal sense que en cap cas s'hagin pogut regis-

3.- La literatura científica ha anomenat tradicionalment a aquest tipus d'estructures "fons de cabana", al·ludint només a la part excavada en el subsòl i obviat la part desapareguda. Conscients de l'ambigüetat que comporta l'ús d'aquest terme i sense voler entrar en un discurs terminològic més ampli, en aquest article parlarem de "cabanes" afegint-nos a la definició feta per (Vigil-Escàfara 2000) qui dóna una visió unitària a tota l'estructura. Assenyalam, però, que aquest terme no és en absolut excluent sinó que fa referència tant a les estructures que s'utilitzen relacionades amb el manteniment de la comunitat.

trar nivells d'ús. Presenten plantes irregulars o de tendència ovalada, amplades establertes entre 2 i 4 m, i longituds situades entre 2 i 6 m. Les seccions resultants són força irregulars i els fons majoritàriament còncaus. En general, el tipus d'amortització tampoc denota la realització d'activitats quotidianes en una zona immediata. Les estructures apareixen colmatades per un únic nivell d'argiles, força estèrils. El material arqueològic recuperat és més aviat exigü, compost bàsicament per material ceràmic i constructiu molt rodat, que podria inferir una colmatació lenta, i sense una intervenció clarament antròpica.

Tant sols tres d'aquestes estructures (E187, E40, i E262) presenten una morfologia singular, si bé en cap dels tres casos hi ha elements suficients per a poder atribuir-los un caràcter estrictament residencial.

L'E187 és de planta de tendència ovalada, amb eixos que fan 4,60 m d'amplada per 7,50 m de llargada, si bé la seva llargada deuria ser major, ja que apareix lleugerament seccionada per la vessant sud. L'estructura està constituïda per dos àmbits diferenciats, un primer àmbit situat al sud de la mateixa, de planta oval i amb uns eixos de 2,80 m d'amplada per 3,50 m de llargada, sent la seva fondària màxima d'uns 40 cm. El segon àmbit, també de planta oval, se situa a la vessant nord de l'estructura i fa 1,90 m d'amplada per 2,70 m de llargada, amb una fondària de 90 cm. Interpretem aquest segon àmbit, com a una possible cubeta destinada a l'emmagatzematge d'aliments a curt termini. Tanmateix, aquest segon àmbit apareix colmatat per quatre nivells deposicionals amb un alt contingut orgànic: cendres, carbons, fauna, restes ceràmiques i material constructiu. La natura dels diferents nivells de colmatació, la seva morfologia diferenciada, i el fet que aparegui relativament allunyada de les d'estructures ens indueix a pensar que aquesta estructura podria haver tingut un ús comunal, sense aventurar-nos a una possible funcionalitat residencial de la mateixa. (Fig. 4)

Aquest tipus d'estructura apareix ampliament documentada a l'interior de la Península, concretament als jaciments de La Indiana-Cacera del Valle (Pinto, Madrid) i Gótzquez de Arriba (San Martín de la Vega, Madrid) on la quantitat de cabanes documentades i el seu acceptable estat de conservació, ha permès arribar a establir una tipologia de les mateixes. Segons aquesta tipologia es diferencia entre cabanes de planta quadrangular directament relacionades amb les invasions i entre cabanes de planta ovalada de tradició prehistòrica. Les cabanes de planta ovalada són les que es registren en major nombre i presenten variacions en funció de les seves dimensions, si bé al seu interior sempre es localitza una sitja-contenidor i en ocasions també presenten un forn adjacent situat en un dels seus extrems (Vigil-Escalera 2000).

L'E40 presenta planta de tendència ovalada, amb uns eixos que es situen entre els 3,93 m d'amplada i els

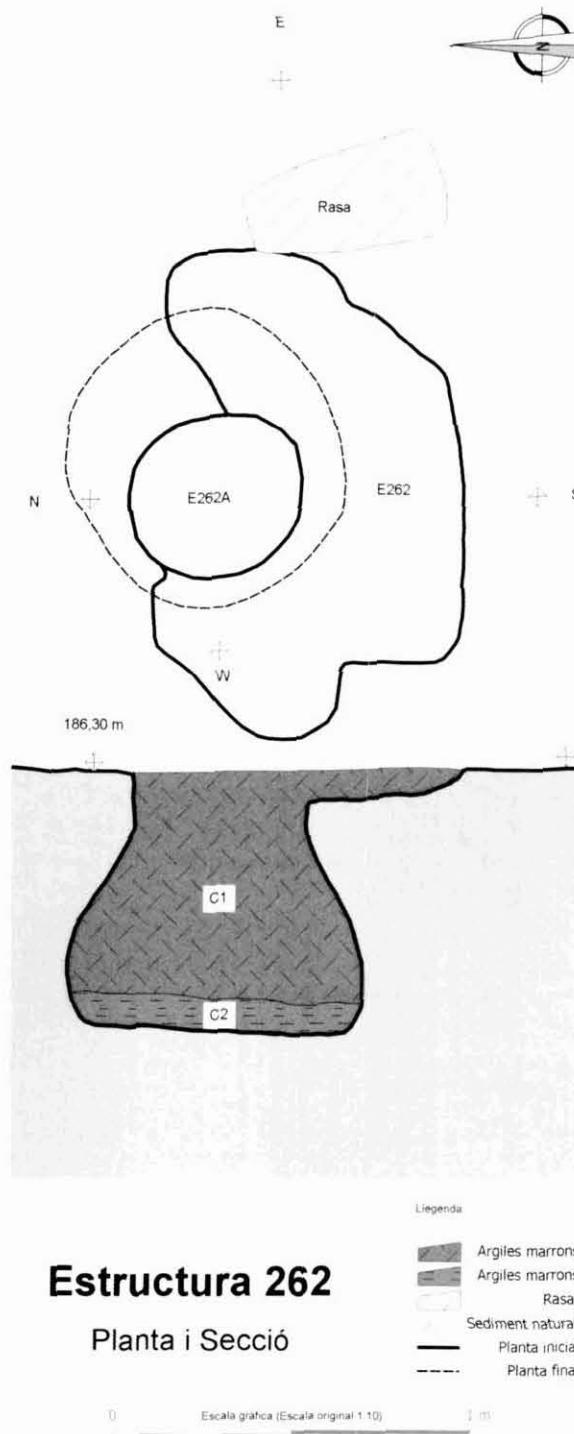

Figura 6. Planta i secció de l'E262. (Planimetries O. Vicente)

5,55 m de llargada, i una fondària màxima de 49 cm. A l'igual que succeïa a l'E187 apareix constituïda per dos àmbits diferenciats. L'àmbit localitzat a l'oest de 3,90 m d'amplada per 2,90 de llargada, mentre el segon àmbit es situa a l'est, amb uns eixos que estan establerts entre els 2,75 m d'amplada i els 4 m de llargada. En aquesta estructura no es localitza cap

sitja-contenidor al seu interior, si bé s'ha pogut documentar un forat de pal situat a la vessant est de la mateixa. Es troba colmatada per una únic nivell, amb un alt contingut orgànic que denota clarament una intervenció antròpica a l'hora de produir-se la seva amortització. (Fig. 5)

Finalment, l'estructura E262 també presenta certes característiques diferenciades. Aquesta es troba molt arrasada de manera que només s'hi conserven 13 cm de fondària. L'estructura es va localitzar sota d'un camí rural i per tant hauria patit un major grau d'antropització que la resta d'estructures. La cabana presenta uns eixos d'1,60 m d'amplada per 2,40 m de llargada, la seva particularitat és la presència d'una sitja, quasi intacta, excavada al seu interior. Tot el conjunt apareix colmatat per un únic nivell molt contaminat com conseqüència del pas de l'esmentat camí. Com en els casos anteriors, però, manca d'elements definitoris per atribuir-li una funció habitacional. (Fig. 6)

Quant a la resta de cabanes, la seva simplicitat constructiva no ens permet atribuir-los cap funcionalitat concreta, encara que podria tractar-se de corrals pel bestiar, estructures d'aixopluc o cobert per les eines entre d'altres funcions.

3. ESTRUCTURES DESTINADES A ACTIVITATS DE PRODUCCIÓ O DE TRANSFORMACIÓ DE PRODUCTES

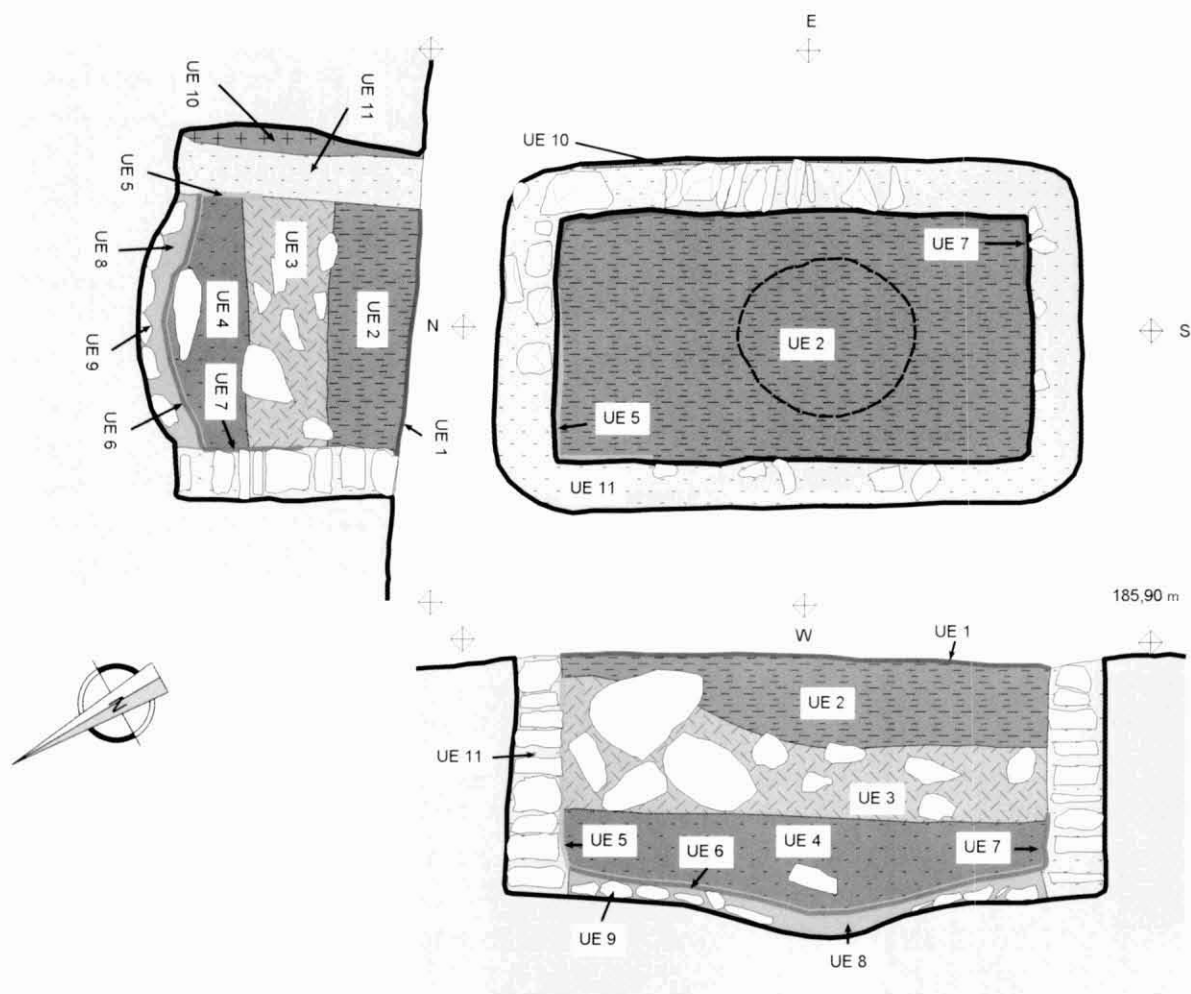
Aquestes estructures apareixen integrades per 4 *lacus* i un forn ceràmic.

Els dipòsits es localitzen a l'oest de l'assentament, emplaçats a escassos metres els uns dels altres. Aquests es troben força arrasats i només conserven la part corresponent al basament. Tots ells responen a la mateixa morfologia: són de planta rectangular, amb mides que se situen entre 2 m - 1,45 m de longitud per 1,80 m - 1,35 m d'amplada, amb fondàries màximes conservades que varien entre 0,86 m - 0,31 m. Es troben delimitats amb parets d'uns 30 cm d'amplada, realitzats amb pedra lligada amb morter de calç. La part interior de la paret i el fons estan coberts per una capa d'*opus signinum* per tal d'afavorir la seva impermeabilització. A la base dels dipòsits es localitza una cubeta realitzada sobre un llit de còdols, com a preparació de l'*opus signinum*, i que permetia la recollida d'impureses. (Fig. 7 i 8).

Les analítiques realitzades sobre el sediment recollit en aquestes estructures confirmen l'elaboració de vi en

220 **Figura 7.** Vista de dos dipòsits un cop van ser excavats. (Autores: M. Oliva, N. Terrats)

Estructura 78

Planta i Secció

Escala gràfica (Escala original 1:10) 1 m

Llegenda	
UE 1	UE 8
UE 2	UE 9
UE 3	UE 10
UE 4	UE 11
UE 5	Pedres
UE 6	Sediment natural
UE 7	Planta inicial
	Planta final

aquests dipòsits, destinat, molt possiblement a l'autoconsum (Juan/ Matamala 2004).

La presència d'aquests dispositius sembla ser un element comú en d'altres jaciments d'aquesta cronologia. Tal és el cas del jaciments del Poble Sec (Sant Quirze del Vallès), els Mallols (Cerdanyola del Vallès), la Solana (Cubelles), Vilaclara de Castellfollit del Boix (Bages), Castellarnau (Sabadell), C. Bòbila Bell-Solà (Sta. Perpètua de la Mogoda), entre d'altres.

Sens dubte, l'estructura més singular de tot el conjunt és un forn ceràmic compost pel forn (E298), un gran retall associat (E300), i tres estructures més (E299, E302 i E303), totes elles connectades amb

el retall, però de funcionalitat totalment incerta. (Fig. 9)

El forn es troba excavat en una zona de llims carbonatats per tal d'aprofitar les propietats refractàries que ofereix aquest tipus de sòl. Apareix força arrasat, havent-se perdut tota la part aèria. És de planta circular, amb un diàmetre de 1,80 m, i secció cúbica. Les parets apareixen rubefactades com a conseqüència directa de l'acció del foc. No hi ha cambra de combustió i per tant la cocció seria directa. Presenta dues soles diferenciades que evidencien diverses reparacions. Les soles apareixen realitzades per una preparació de fragments de doli, teula i ímbrex, i coberta per una fina capa

d'argiles que és on es deuria produir la cocció, ja que no s'ha localitzat restes de graella. (Fig. 10)

El forn connecta per la vessant sudoest amb un gran retall (E300). El retall és de planta irregular encara que de tendència rectangular en algun dels seus àmbits, amb eixos establerts entre els 5,70 m d'amplada per 16,40 m de llargada. Les parets són igualment irregulars i el fons és còncav. Malgrat el seu estat d'arrassament diferenciem dos àmbits: un primer àmbit situat al nord de l'estructura, el qual tindria uns 12 m de llargada per 3,20 m d'amplada. Apareix colmatat per un únic nivell d'argiles quasi estèrils, i és el lloc per on es deuria realitzar l'accés a l'estructura, ja que el terra presenta un lleuger pendent en aquest punt. El segon àmbit es troba situat al sud, amb planta de tendència ovalada, fa uns 5 m de llargada per 5,80 m d'amplada. Es troba colmatat per dotze capes força orgàniques compostes per argiles barrejades amb gran quantitat de cendres i carbons. Interpretem aquest segon àmbit com a zona d'obra, de manera que els nivells de colmatació documentats serien el resultat de l'arranjament del forn adjacent. (Fig. 11)

L'abundant quantitat de nivells estratigràfics amb un alt contingut de cendres i carbons, així com la tempera-

tura assolida pel forn, al voltant dels 850º, permet identificar aquesta estructura com a un forn de producció ceràmica. (Vendrell/ Merino 2004)

Aquest tipus d'estructura també es documenta en jaciments propers d'aquesta cronologia com els Mallols (Cerdanyola del Vallès), la Solana (Cubelles), en d'altres llocs de la Península: La Indiana-Cacera del Valle (Pinto, Madrid), Gózquez de Arriba (San Martín de la Vega, Madrid), i a França, a Villiers-le-Sec (Saint Denis), on aquest tipus d'estructura és força representativa.

RESTES RECUPERADES

El material exhumat al jaciment de Can Roqueta/Torre-romeu procedeix d'àmbits funcionals ben diferenciats. El gruix més important de material s'ha recuperat en fosses d'emmagatzematge que foren amortitzades amb materials de rebuig, el seu estat és per tant molt fragmentari, especialment pel que fa al material ceràmic i les restes de vidre. En segon lloc, destaca la quantitat de material recuperat a les cabanes, i més concretament a l'estructura de combustió, amb un alt

Figura 9. Vista aèria del forn ceràmic un cop aquest va ser excavat. (Autores: M. Oliva, N. Terrats)

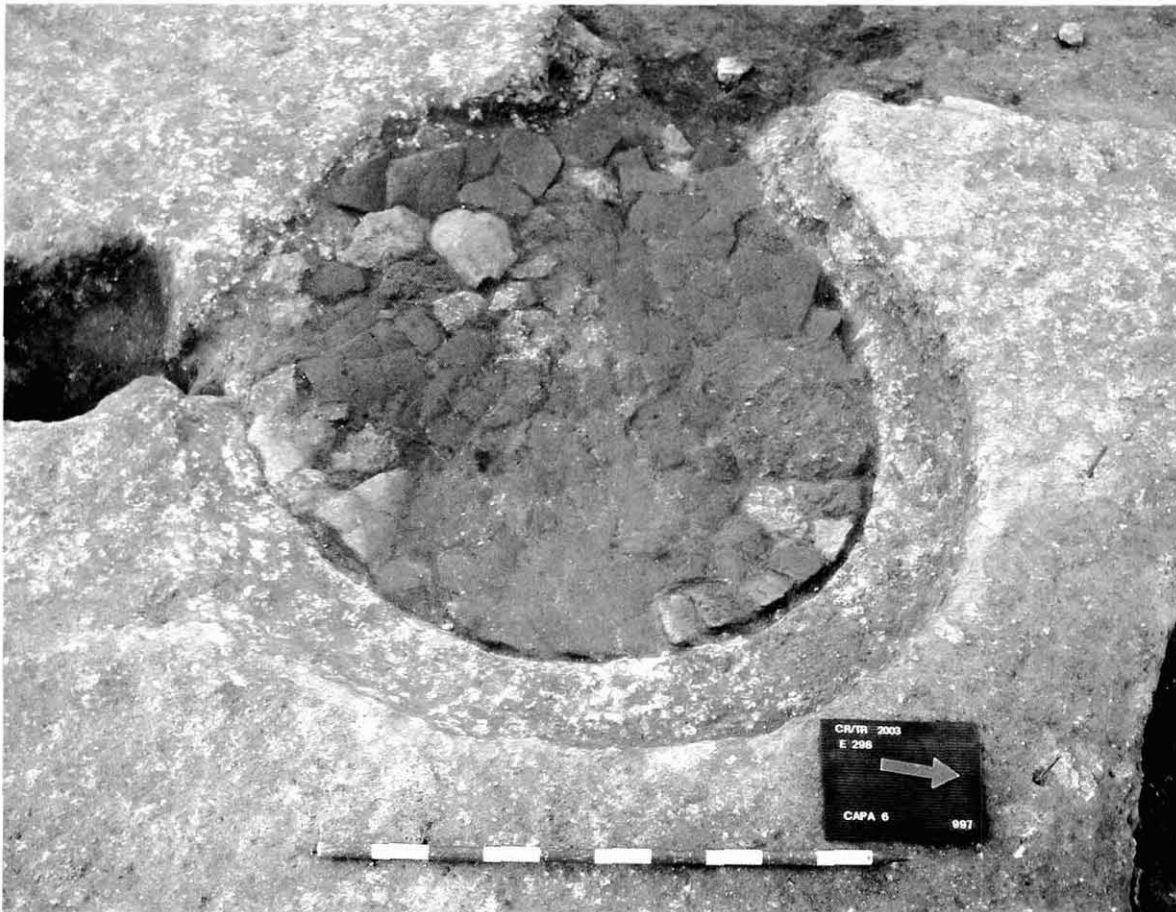

Figura 10. Vista del forn E298. (Autors: M. Oliva, N. Terrats)

índex de presència de restes ceràmiques, fauna i vidre. El seu estat és igualment fragmentari i els nivells estratigràfics on van ser localitzats també permeten identificar aquests elements com a restes de rebuig, sense que en cap cas puguin indicar nivells d'ús. Finalment, tenim les restes procedents de les cubetes, i els *lacus* on la quantitat de material recuperat és força minso respecte a les anteriors categories, si bé aquest també es troba molt fragmentat.

Les restes recuperades són, per tant, molt homogènies, el material es troba molt fragmentat i es recupera en quantitats més aviat exigües, predominant clarament les restes de material constructiu.

CONTEXTOS CERÀMICS

L'anàlisi del material ceràmic ha permès observar una clara homogeneïtat entre les totes les restes recuperades a les diferents estructures, ja que no es detecten grans variacions ni tipològiques ni tecnològiques. L'estudi de tot aquest conjunt material permet disposar d'una mostra força representativa dels vasos emprats en aquest assentament.

El material ceràmic recuperat apareix constituït per un gruix de 2216 fragments entre els quals s'ha pogut individualitzar 344 individus (15,5%) corresponents a vasos, mentre 1872 fragments són informes (84,4%). Tanmateix assenyalem que 149 fragments (6,7 %) corresponen a àmfores.

Es tracta d'un conjunt compost quasi exclusivament per ceràmiques de cuina de cocció reductora, el 87,9% del total, davant del 12,09% de ceràmiques oxidades. El conjunt de material ceràmic tardoantic es caracteritza per la seva simplicitat tant formal com funcional. Són peces destinades a un ús domèstic o culinari, en ocasions encara es present el sutge resultant dels processos de cocció per als quals van ser emprades.

De l'anàlisi tecnològic de les pastes se'n desprèn una composició molt uniforme, en la qual no sembla haver-hi una selecció de matèries primeres en funció de la tipologia dels vasos. La majoria de peces presenten cuites ben assolides entre 850° i 950°, si bé les mostres analitzades presenten un ampli ventall de temperatures de cuita, fet que suggereix l'ús de forns amb un limitat control de la temperatura. La presència de zones enfosquides al voltant dels porus infereix que els vasos contenien fragments vegetals i/o orgànics, que han ocasionat

Figura 11. Planta i secció de l'E300. (Planimetries O. Vicente)

nat la reducció en coure'ls, i per tant l'argila estaria poc depurada o depurada amb una elevada contaminació exterior. (Vendrell/Merino 2004) En funció d'aquests resultats, i de la documentació d'un forn ceràmic (E298), deduíem que les restes ceràmiques estudiades podrien haver estat realitzades en aquest mateix assentament.

FORMES TANCADAS

Sota aquesta denominació s'agrupa un conjunt de 157 individus, dels quals 142 corresponen a olles, 10 es registren com pots-olleta i 5 són gerres.

Les olles es caracteritzen per presentar diàmetres superiors establerts entre 15 i 25 cm, perfils en S, cos globular, base generalment plana, vores exvassades amb llavis de secció majoritàriament triangular o engruixits, si bé també es documenten llavis motllurats i arrodonits. Aquestes peces acostumen a portar un solc intern, que podrien haver servit per a col·locar una tapadora. L'acabat acostuma a ser allisat, encara que un alt percentatge de vasos estan decorats amb bandes d'estries incises disposades

en bandes horitzontals desplegades per tot el cos del vas. (Fig. 12, 1-13).

Els pots-olleta presenten les mateixes característiques formals que les peces abans descrites, són de dimensions més reduïdes, amb diàmetres que es situen al voltant dels 10 cm. (Fig. 12, 14-15)

La presència de gerres és pràcticament testimonial ja que només s'han localitzat 5 peces corresponents a aquesta tipologia, entre elles destaquem una gerra amb bec pinçat que coincidiria amb una fragment de les mateixes característiques, abocador UE 45, fig. 4, localitzat a la vil·la de l'Aiguacuit (Terrassa) (Coll/Roig/Molina, 1995). (Fig. 12, 16)

FORMES OBERTES

Sota aquesta denominació s'agrupa un conjunt de 30 peces, de les quals 21 són cassoles, 7 són bols, 1 morter i finalment 1 plat.

El nombre de peces corresponents a formes obertes és clarament minoritari respecte al conjunt de les formes tancades.

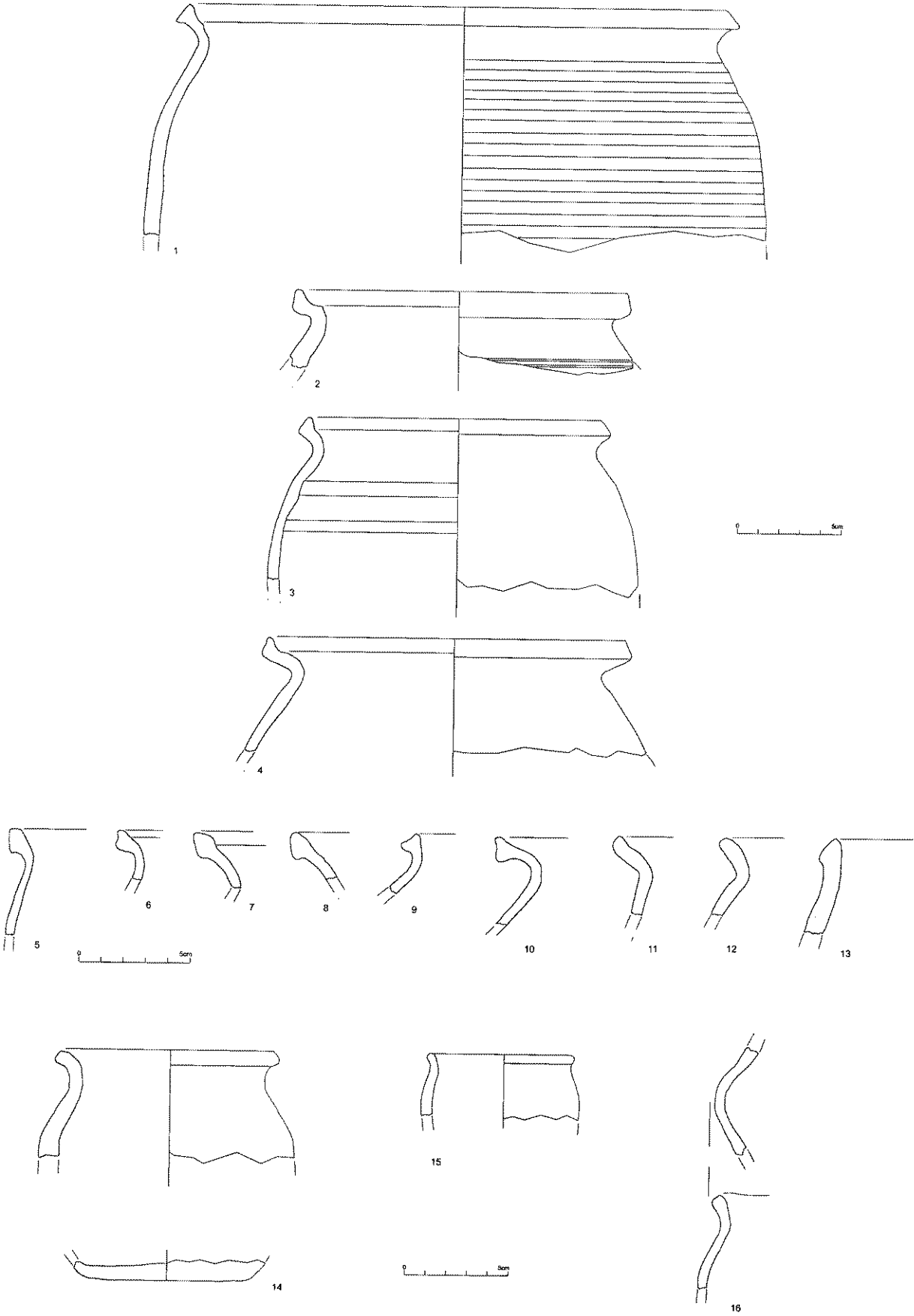

Figura 12. Material ceràmic. Formes tancades (Dibuixos N. Terrats)

Les cassoles i els bols es caracteritzen per presentar un diàmetre superior establert entre 14 i 20 cm. Tipològicament presenten parets còncaves, amb vores rectes o exvasades i llavis de secció triangular o engruixits (59,2 %), i secció arrodonida (22,17 %), no obstant, també es documenten vasos amb llavi motllurat, biseïllat, apuntat, amb depressió central, rectangular, pla i ametllat. (Fig. 13, 1-10)

Cal destacar l'escassetat d'elements de premsió tant de nanses com de llengüetes, ja que només s'han documentat 18 nanses, i 1 llengüeta. Predominen les nanses amb nervi central, seguides de nanses de secció elíptica, nanses amb nervi central i nanses de secció anular. Aquestes es localitzen sempre de manera vertical.

El conjunt de contenidors està representat per 639 fragments (22,3%) de dolis, entre els quals s'han destriat 42 individus. Es tracta de contenidors de tamany mitjà amb vores amb un diàmetre que oscil·la entre els 22 i els 40 cm.

Quant a les ceràmiques d'importació, aquestes estan bàsicament representades per àmfores africanes, amb 116 fragments. El material apareix molt fragmentat, havent-se recuperat només una vora i dues nanses. La vora documentada (E300-9-205), correspondria a una variant de la forma Keay 62A localitzada en contextos del s. VIè.

Pel que fa al conjunt de ceràmiques de vaixel·la fina de taula, volem destacar la seva inexistència en el jaciment de Can Roqueta/Torre-romeu.

Finalment assenyalarem la recuperació d'un pondus de secció triangular que indicaria la realització de diferents activitats artesanals. (Fig. 14)

Paralelismes d'aquest context ceràmic els trobem en jaciments propers a Can Roqueta/Torre-romeu, tal és el cas de la vil·la romana de l'Aiguacuit (Terrassa) (Coll/Roig/Molina 1995) o a l'Església Vella de Santa Menna (Sentmenat), (Coll/Roig/Molina 1997), jaciments on aquests conjunts materials són datats entre finals del segle V i el segle VI. Cal assenyalar, però, l'existència de paral·lelismes al llarg del litoral mediterrani, Tàrraco (TED'A 1989) i Alacant (Reynolds 1985), són només alguns exemples que permeten inferir uns circuits comercials més amplis dels que inicialment se'ls havia atorgat.

A banda del conjunt de vasos ceràmics, asseyaem l'abundant presència de material constructiu (33%), el qual es localitza de manera homogènia a totes les estructures, tractant-se de fragments de cobertes: ímbrex, teules, maons. Desconeixem si es tracta de material residual emprat en altres aplicacions, o si bé podrien pertànyer a la coberta d'algun tipus de construcció que no ha perdurat. Anotem el reaprofitament d'aquestes elements per a la fabricació de peces discoidals amb o sense perforació central; si bé es desconeix la seva funcionalitat podria tractar-se de pesos per a tel·lers. (Fig. 13, 11)

ELS VIDRES

El conjunt de vidres de Can Roqueta/Torre-romeu es localitza a totes les estructures, independentment de la funcionalitat de les mateixes. Es tracta de peces que formarien part de la vaixel·la domèstica, amb predomini d'escudelles tipus Isings 116-Conimbriga 1965, i copes de tija tipus Isings 111. També es documenten, però, vasos de peu tubular Foy 19 i ampolles tipus Hayes 153/266. Aquest repertori tipològic dóna una datació aproximada establerta entre els segles V i VII. (Coll 2005)

ELS OBJECTES METÀL·LICS

Els objectes metàl·lics localitzats a les estructures tar-doantigues apareix format per 9 objectes de ferro, molt fragmentats, i restes d'escòria que evidenciarrien la realització d'activitats siderúrgiques.

Els objectes recuperats són principalment d'utilitat domèstica. Es tracta de 2 ganivets, molt degradats, un d'ells amb fulla de dors recte i punta arrodonida, i un altre amb mànec d'espiga. Un fragment de tija corresponent a una possible agulla, claus i d'altres elements de construcció. Aquests últims són reforços que s'aplicarien sobre estructures o objectes de fusta per tal de donar major solidesa. (Rovira 2004). (Fig. 15)

LES RESTES FAUNÍSTIQUES

Les restes de fauna documentades a Can Roqueta/Torre-romeu són molt abundants. Aquestes s'han recuperat a 42 estructures que comprenen totes les categories funcionals representades en l'assentament. En general es dóna un clar predomini de les espècies domèstiques, especialment dels bovins i ovicaprins com a espècies productores de carn destinades al consum. No obstant, també es documenten restes procedents de suïds, si bé en menor grau. (Piña, Saña, 2004)

MALACOLOGIA MARINA

En una de les cabanes (E252) es va recuperar una valva de *Glycymeris* sp. perforada a l'umbó. En ser perforada amb intencionalitat, podria haver estat fixada a algun tipus d'element que no ha perdurat, es descarta la funció ornamental. D'altra banda, va ser localitzat un gasteròpode en un dels *lacus* (E77). Es tracta de l'espècie *Bolinus brandaris*, també anomenat *Murex*, aquest apareix força malmès, de manera que és difícil atribuir-li una funcionalitat concreta, no obstant s'hauria de vincular amb alguna activitat domèstica o amb el treball de teixits. (Oliva 2005)

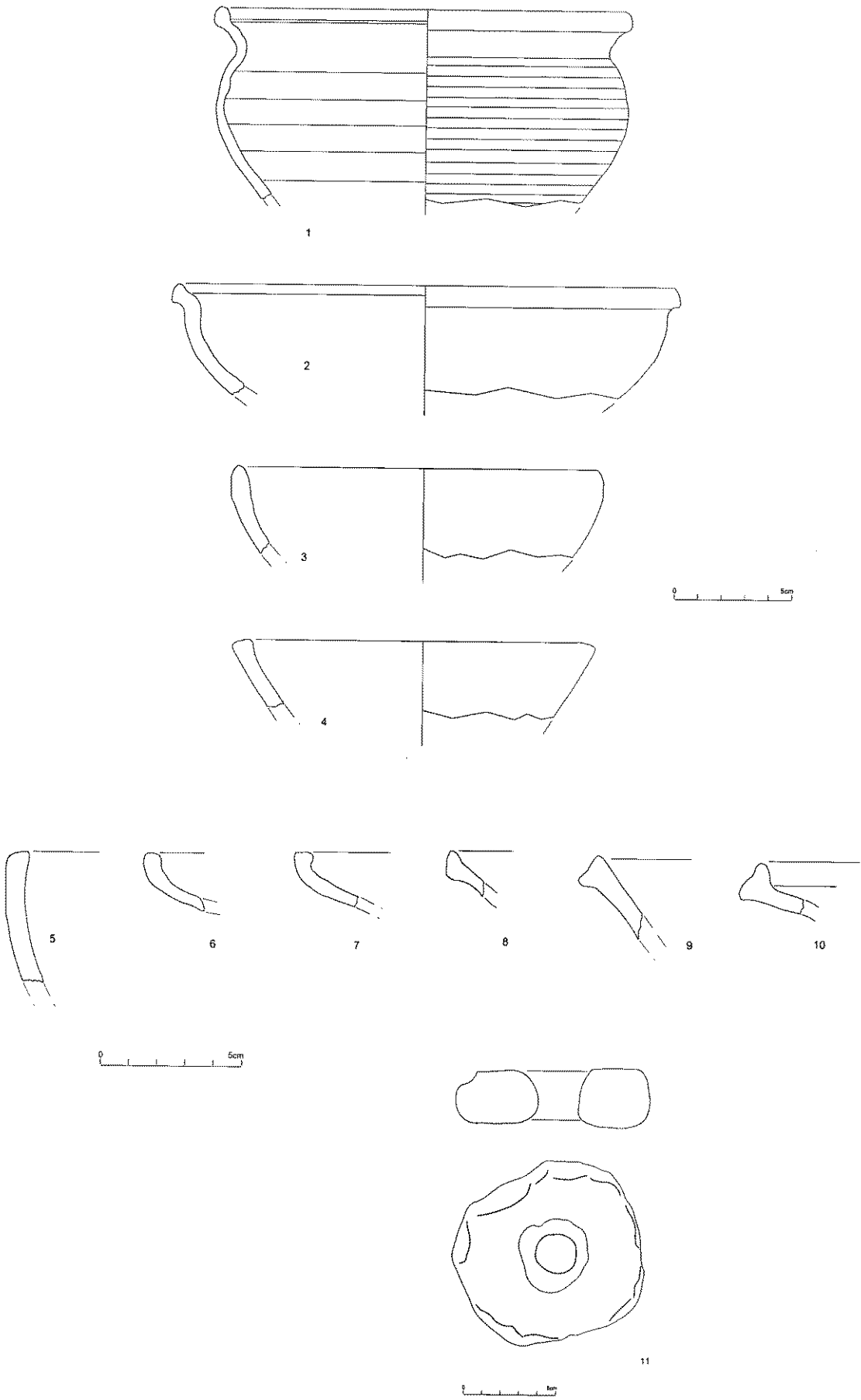

Figura 13. Material ceràmic. Formes obertes (Dibuixos N. Terrats)

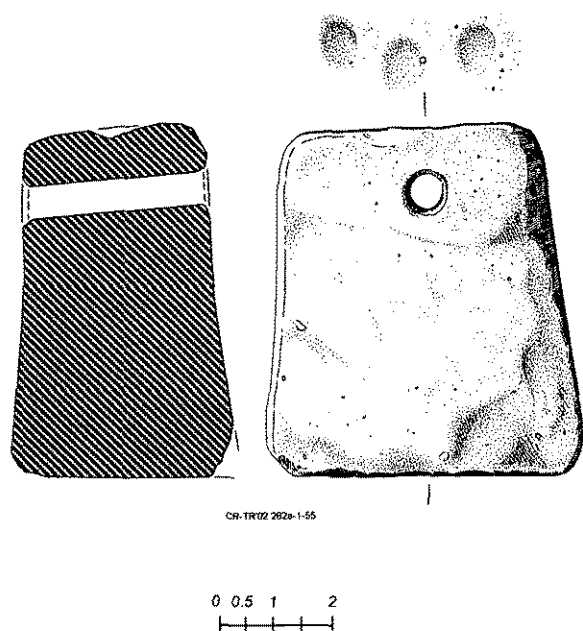

Figura 14. Pondus (Dibuix X. Carllús)

EPÍLEG

La intervenció realitzada en el jaciment de Can Roqueta/Torre-romeu ha posat al descobert un nou assentament adscrit a l'antiguitat tardana. Les restes documentades permeten conèixer l'estructuració d'un assentament rural, de caire agrícola pertanyent a una comunitat de grandària petita-mitjana. El tipus d'estructures localitzades, fosses d'emmagatzematge, estructures d'hàbitat o relacionades amb el manteniment de la comunitat, i estructures destinades a activitats de producció, evidencien una economia basada en la subsistència. L'entorn ecològic immediat caracteritzat per la suau orografia del terreny així com per la presència d'abundants cursos d'aigua, hauria afavorit les activitats agrícoles. Les restes faunístiques constituïdes majoritàriament per bovins i ovicaprins destinades al consum, manifesten una estratègia ramadera ben consolidada.

L'assentament s'hauria desenvolupat durant un període de temps no gaire extens. En funció de l'anàlisi del context ceràmic, els vidres i la cronologia aportada per una datació radiocarbònica, (1655 ± 45BP, cal AD 319-532)⁴, situem l'activitat del jaciment al llarg del segle VI, perdurant entrat el segle VII, però ja amb una activitat cada cop menor, fins que l'assentament seria abandonat al llarg d'aquest segle.

El jaciment tardoantic de Can Roqueta/Torre-romeu exemplifica un tipus d'assentament realitzat, quasi en

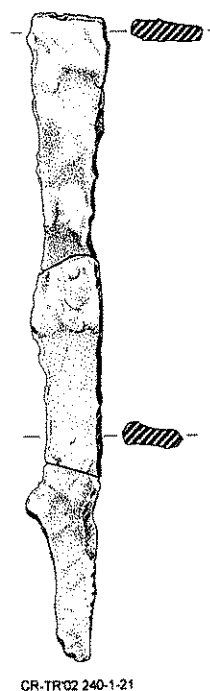

Figura 15. Ganivet amb mànec d'espiga i secció rectangular. (Dibuix X. Carllús)

la seva totalitat, amb materials peribles. L'arquitectura d'aquest període sovint recorda més les estacions prehistòriques que no pas el proper món romà. No obstant la nova arquitectura conviurà amb les tècniques heretades dels romans, si bé aquestes s'aplicaran de manera molt puntual, tal i com evidencien els *lacus*, i la gran quantitat de material constructiu, que potser van ser emprats en dispositius que no ens han perdurat.

La descoberta d'un nombre cada cop major d'aquest tipus d'assentaments, permet observar com sovint aquests s'emplacen en les dependències de les antigues vil·les baix imperials, tal és el cas de la vil·la romana de l'Aiguacuit (Terrassa) (Barrasetas/Martín/Palet 1994), o de la vil·la de Torre-Llaurer (Mataró) (Clariana/Prevosti 1994). En d'altres ocasions es tracta d'assentaments *ex novo*, com en el cas de Can Roqueta/Torre-romeu, si bé aquest presenten la particularitat de localitzar-se prop d'antics assentaments romans. L'assentament tardoantic de Can Roqueta/Torre-romeu no és una excepció, ja que es troba emplaçat prop de la vil·la de la Salut, possiblement el seu establiment sigui conseqüència de

4 - Datació obtinguda pel Laboratori de datació per radiocarboni de la Universitat de Barcelona, a càrrec d'en J. S. Mestres.

la desintegració del *fundus* d'aquesta vil·la en unitats menors d'explotació agrària.

Finalment assenyalam que l'assentament tardoantic de Can Roqueta/Torre-romeu no es troba en absolut exau-

rit, molt possiblement d'altres estructures d'aquest període es trobin localitzades sota els camps de conreus adjacents i que fins al moment no han estat objecte de cap intervenció arqueològica.

BIBLIOGRAFIA

ARTIGUES, P. LI., RIGO, A. 2002, *Castellarnau (Sabadell) evolució d'un nucli rural del segle I aC al segle VI dC*, Museu d'Història de Sabadell.

BARRASSETAS, E., CARBONELL, E., MARTÍNEZ, J. 1991/1992, El jaciment romà del Poble Sec, Sant Quirze del Vallès, Vallès Occidental, *Tribuna d'Arqueologia*, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, Barcelona.

BARRASSETAS, E., MARTÍN, A., PALET, J.M. 1994, *La vil·la romana de l'Aiguacuit, Terrassa, Vallès Occidental*, Memòries d'Intervencions Arqueològiques a Catalunya 6, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, Barcelona.

CARLÚS, X., TERRATS, N. 2003, El poblament prehistòric i antic a la conca mitjana del riu Ripoll: dels caçadors recol·lectors a l'antiguitat tardana, *Arrahona* 27, Sabadell, 26-45.

CLARIANA, J.F., PREVOSTI, M. 1994, Un exemple de ruralització a l'Antiguitat tardana: la vil·la de Torre Llauder, *III Reunió d'Arqueologia Cristiana Hispànica*, Institut d'Estudis Catalans-Universitat de Barcelona-Consell Insular de Menorca, 117-127.

COLL, J.M. 2005, *Estudi del vidre de Torre-romeu*, inèdit.

COLL, J.M., ROIG, J., MOLINA, J.A. 1995, Alguns contextos ceràmics d'època tardoromana i visigòtica del Vallès Occidental, *Actes de les Jornades de Joves Medievalistes del Vallès*, Universitat Autònoma de Barcelona.

COLL, J.M., ROIG, J., MOLINA, J.A. 1997, Las producciones cerámicas de época visigoda en la Catalunya central (ss. V-VII): Algunas consideraciones técnicas y morfológicas, *La céramique médiévale en Méditerranée*, Actes du VIè congrès de l'AIECM2 (Aix-en-Provence, 1995), 193-197.

COLL, J.M., ROIG, J., MOLINA, J.A. 1997, Contextos ceràmics de l'antiguitat tardana del Vallès, *Contextos ceràmics d'època romana tardana i de l'alta edat mitjana* (ss. IV-X), *Arqueomediterrània* 2, 37-57.

COLL, J.M. 2003, Can Palau (Sentmenat, Vallès Occidental). Un habitatge rural de l'antiguitat tardana (segle VI), *Actes del II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna de Catalunya (Sant Cugat del Vallès, 18-21 d'abril del 2002)*, 476-480.

CUISENIER, J. 1988, *Un village au temps de Charlemagne*, Paris.

ENRICH, J., ENRICH, J., PEDRAZA, LI. 1995, *Vilaclara*

de Castellfollit del Boix (El Bages), Un assentament rural de l'antiguitat tardana, Arqueoanòia.

FRANCÈS, J., ARGELAGUÈS, M., GUÀRDIA, M. 1999, *Memòria d'excavació dels Mallois (Cerdanyola del Vallès)*, Servei d'Arqueologia, Generalitat de Catalunya (inèdit).

JUAN TRESSERES, J., MATAMALA, J.C. 2004, *Can Roqueta/Torre-romeu. Estudi dels continguts de recipients ceràmics i sediments*, inèdit.

LÓPEZ, A., FIERRO, X. 1993, Un conjunt ceràmic tancat, del segle VdC., trobat a la vil·la romana de Darró (Vilanova i la Geltrú), *Miscel·lània Penedesenca XVIII, Jornades d'Estudis Penedesencs (L'Arboç, 4-6 de juny de 1993)*, 115-139.

MACIES, J.M. 1999, *La ceràmica comuna tardoantiga a Tàrraco, anàlisi tipològica i històrica (segles V-VII)*, Ed. Tulcis, Tarragona.

MESTRES, J.S. 2005, *Datació per radiocarboni de material carbonós i osteològic procedent del jaciment arqueològic anomenat Can Roqueta/Torre-romeu (Sabadell, Vallès Occidental)*. Laboratori de datació per radiocarboni, Universitat de Barcelona, inèdit.

OLIVA, M. 2005, *Estudi dels ornaments personals i malacofauna marina del jaciment de Can Roqueta/Torre-romeu (Sabadell)*, inèdit.

OLIVA, M., TERRATS, N. (e.p), El jaciment arqueològic de Can Roqueta/Torre-romeu, 2002-2003 (Sabadell, Vallès Occidental), *Jornades d'Arqueologia 2003. Intervencions arqueològiques i paleontològiques a les comarques de Barcelona (2002-2003)*.

OLIVA, M., TERRATS, N. 2005, *El jaciment arqueològic de Can Roqueta/Torre-romeu (Sabadell, Vallès Occidental) (Campanya d'excavació 2002-2003). Memòria d'excavació*. Memòria inèdita dipositada al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

PIÑA, A., SAÑA, M. 2004, *Anàlisi arqueozoològica dels conjunts de restes de fauna recuperats al jaciment de Can Roqueta/Torre-romeu (Vallès Occidental)*. Inèdit.

RAYNAUD, C. 1993, *Céramique commune méditerranéenne tardo-romaine*, *Lattara*, 6.

REYNOLDS, P. 1985, Ceràmica tardoromana modelada a mano de carácter local, regional y de importación en la provincia de Alicante, *Lucentum*, IV, *Anales de la Universidad de Alicante*, 245-267.

RODRÍGUEZ, A., PALOMO, A. 2003, Les estructures medievals de Can Roqueta II (Sabadell, Vallès Occidental), *Actes del II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna de Catalunya*, Sant Cugat, 18-21 d'abril 2002, 443-450.

- ROJAS, E., VILAPLANA, A. 2000, *Estudi geotècnic del subsòl pel projecte d'urbanització del sector de "La Serra" (Torre-romeu). Sabadell. Geotècnia. Inèdit.*
- ROVIRA, M.C. 2005, *Estudi arqueometal·lúrgic del jaciment de Can Roqueta/Torre-romeu (Sabadell, Vallès Occidental)*, inèdit.
- SUBIAS, E., REMOLÀ, J.A. 1989, La ceràmica grollera, a *Un abocador del segle V d.c en el Fòrum Provincial de Tàrraco*, TED'A, *Memòries d'excavació*, 2.
- TERRATS, N. 2004, *Estudi del material ceràmic corresponent a l'antiguitat tardana. Jaciment de Can Roqueta/Torre-romeu (Sabadell, Vallès Occidental). (Campanya d'excavació 2002-2003).* Estudi inèdit dipositat al Museu d'Història de Sabadell.
- VENDRELL, M., MERINO, L. 2004, *Ceràmiques del jaciment de Can Roqueta, (Antiguitat tardana).* Inèdit.
- VIGIL-ESCALERA, A. 2000, Cabañas de época visigoda : evidencias arqueológicas del sur de Madrid. Tipología, elementos de datación y discusión, *Archivo Español de Arqueología*, 73, 223-252.